

Stručni rad

U SLOZI JE MOĆ
PRIMJER USPJEŠNOG PODUČAVANJA NA DALJINU
Tamara Jerič Miholič
Osnovna škola Cvetka Golarja Ljutomer

Sažetak

U članku predstavljam primjer uspješnog rada na daljinu tijekom epidemije Covid-19. Naša škola s posebnim programom i programom nižeg obrazovnog standarda bila je, kao i ostale obrazovne ustanove, prisiljena prijeći na rad na daljinu tijekom prvog vala epidemije, koja je uzrokovala zatvaranje škola u Sloveniji. Činilo se nemogućim, ali smo zahvaljujući uspješnoj koordinaciji te stalnoj, tekućoj suradnji i velikoj dozi suosjećanja postigli uspjeh.

Ključne riječi: rad na daljinu, osnovna škola s nižim obrazovnim standardom, suradnja

1. Uvod

Na našim satima za 2.razred u osnovnoj školi s nižim obrazovnim standardom pridružio nam se učenik, koji je kod nas počeo pohađati nastavu u 2020./2021 školskoj godini. Prethodno je redovno pohađao nastavu u osnovnoj školi s prilagođenom provedbom i dodatnom stručnom pomoći (imao je 5 sati tjedno; 2 sata sa specijalnim pedagogom, 2 sata uz pruženu pomoć učitelja i 1 sat sa savjetodavnom službom). Nažalost, nije mogao pratiti nastavu u redovnoj školi, njegov tempo učenja bio je jao spor i mnogo je toga zaboravljao. Nije čitao, nije pisao, a bio je upoznat samo s nekim slovima. Tijekom razdoblja učenja na daljinu dodatno je nazadovao. Vokabular mu je bio skroman i nije dosegao minimalne standarde u 2. razredu redovne osnovne škole uz pruženu dodatnu stručnu pomoć. Savjetodavna služba uputila ga je u našu školu gdje smo provodili savjetodavne sate. Osim navedenih problema, naša je specijalna pedagoginja uočila i emocionalnu potresenost učenika kao posljedicu nepostizanja uspjeha u školi, pa su se roditelji odlučili za promjenu škole. Novom odlukom usmjerili su se na prilagođeni odgojno-obrazovni program devetogodišnje osnovne škole s nižim obrazovnim standardom, tako da je učenik raspoređen u školski odjel kao dijete s nedostacima u pojedinim područjima učenja.

2. Otkrivanje teškoća

Psihološki pregled učenika pokazao je niske verbalne sposobnosti, dok su neverbalne sposobnosti bile na prosječnoj razini. Pokazalo se da su intelektualne sposobnosti diskrepantne, brzina odaziva niska, a opće znanje lošije. Grafomotorika je također bila slaba. U praksi je to značilo da je učeniku bilo teško sudjelovati u nastavi, jer nije znao čitati i pisati, a rječnik mu je bio siromašan. Nije pokazao sposobnost slovkanja i teško je odredio prvi glas/slovo. Čak mu je i odvajanje kratkih/dužih riječi stvaralo probleme. Bojenje je izvodio neprecizno, crtež je bio skroman, na njemu nije bilo detalja i koristio je samo jednu boju. Govor mu je bio tih, odgovori nedvosmisleni odnosno jednoznačni, a kontakt očima rijetko se uspostavljao. S druge strane, bio je dobro prihvaćen u razredu i postao je zamjetno popularan, pri čemu se osjećao dobro. S obzirom na to da nam se učenik pridružio u rujnu, te da je njegov rad na daljinu određen u listopadu, djetetove dobre socijalne predispozicije "izgubile" su se uz online prisustvo i komunikaciju njegovih drugara tijekom rada na daljinu. Do izražaja je došlo ono što ga je, između ostalog, "dovelo" do obrazovanja u školi s niskim obrazovnim standardom – nepostizanje rezultata u učenju, korak nazad - u drugi plan, nezainteresiranost za rad kod kuće, te nedostatak motivacije. U školi smo mu u sklopu individualiziranog programa omogućili organizacijsku (individualizirane i diferencirane domaće zadatke), prostornu (sjedjenje u blizini učitelja) i vremensku prilagodbu (više vremena za fizički zahtjevnije zadatke kretajnog tipa/motoričke zadatke i produženo vrijeme izvedbe za 50%). Međutim, navedene načine prilagodbe nije bilo moguće izvesti na daljinu. Prilagodbe smo mogli uzeti u obzir samo u smislu: davanja kratkih uputa, kontinuirane provjere razumijevanja, međuodmora, prilagođenog opsega i veličine slova (fonta). To sam dosljedno uvažavala pri svom podučavanju na daljinu.

3. Akcijski plan rada

Moram istaknuti da sam učenike ovog razreda podučavala kao učiteljica produženog boravka svega nekoliko sati tjedno. Kada se rad počeo odvijati na daljinu, mi, učiteljice i učitelji produženog boravka pripremili smo radne listove namijenjene za razonodu i slobodno vrijeme učenika, pri čemu je stvarne sate bilo jako teško vremenski odrediti. U tu svrhu smo se na razini škole dogovorili da će učiteljice i učitelji koji provode nastavu u odjelima produženog boravka priskočiti u pomoć razrednicima i ostalim učiteljima te pomoći učenicima u radu na daljinu.

Mi smo mala škola i imamo izvrsnu podršku vodstva te stručnu kolegijalnu podršku. Iako su naši učenici pokazali veliki nedostatak organizacijskih sposobnosti u radu na daljinu, one su došle do izražaja čak i među nama, kolegama. Razrednica u odjelu s nižim obrazovnim standardom organizirala je svoj rad na način da su svaki dan u tjednu imali po jedan predmet. Jedino je tako mogla sustavno i organizirano prenijeti odnosno objasniti nastavno gradivo učenicima. Učenik čiji primjer iznosim nije se odazivao čak ni u sklopu ovakvog načina rada. Školovanje od kuće smatrao je „raspustom“, te ga ni roditelji nisu uspjeli dovoljno motivirati da od kuće rješava i predaje školske zadatke. Obratili su se razrednici objasnivši da ne mogu motivirati dijete za obavljanje školskih aktivnosti od kuće. Iako se učenik prijavio na ZOOM (motiv su bili susreti sa školskim drugarima iz razreda), nije slao odnosno predavao svoje zadatke. Stoga učiteljica nije imala uvid u stanje učenika. Pojavili su se problemi s organizacijom rada i razumijevanjem uputa. Napravili smo plan: s obzirom na to da me učenik poznaje kao učiteljicu produženog boravka, brigu o njemu svakodnevno ću preuzimati ja. Zajedno ćemo pregledati i ponoviti gradivo pojedinačnog dana, dati usmene odgovore i napraviti plan odnosno redoslijed aktivnosti. Uključit ću roditelje, tj. cijelu obitelj kako bismo surađivali na daljinu i time omogućili učeniku da postigne uspjeh u učenju ravnopravno sa svojim drugarima iz razreda. Glavni cilj mog uključivanja bio je motivirati učenika za suradnju, strukturirati vrijeme rada kod kuće, navići ga da redovito šalje svoje proizvode, ojačati (njegovu) pozitivnu sliku o sebi, surađivati s roditeljima i rješavati dileme u hodu.

4. Konkretizacija rada

Odabrala sam sljedeće korake:

- a.) Rutina – online susrete s učenicima imala sam svaki dan u isto vrijeme putem aplikacije Zoom.
- b.) Uređenje kutka za učenje – dogovorili smo se što će imati spremno za sljedeći dan, a što moraju imati »pri ruci«.
- c.) Urednost školskog pribora (za kasniji samostalan rad potrebne su mu zašiljene i posložene olovke, bojice te mapa, pa smo i to učinili „na daljinu“).
- d.) Redoslijed – imali smo jasno zacrtan tijek rada: najprije opušteni razgovor, motivacijske riječi, zatim priprema materijala/bilježnica, pregled rada, razgovor o zadacima te plan/raspored za taj dan. Ako je učenik želio najprije pregledati rad, a na kraju opušteno porazgovarati, to smo i učinili (participacija/sudjelovanje učenika).
- e.) Međuodmori – činili su se neophodnima kako bi učenik dobio osjećaj da ga slušam, poštujem i razumijem. Tijekom ovih pauza obično je uživao u pokazivanju životinjica odnosno razgovoru o svojim kućnim ljubimcima.
- f.) Prilagodbe - davanje kratkih uputa, kontinuirana, tekuća provjera razumijevanja, međuodmori, prilagođeni opseg te veličina fonta.

- g.) Nadzor – tekuća povratna informacija i informacija učeniku da sam obaviještena o tome je li predao zadatke razrednici. Ovdje je bilo jako bitno da smo se razrednica i ja čule svaki dan kako bih od nje mogla saznati je li se (i na koji način) učenik odazvao. To sam mu sljedeći dan i rekla u svrhu jačanja svijesti o važnosti i ozbiljnosti rada.
- h.) Suradnja s roditeljima: redovito, kontinuirano dogovaranje, poticaji, motivacija za rad. Roditelje sam aktivno uključivala u proces. Na početku videopoziva pozdravili smo se, nasmiješili jedni drugima i popričali (cilj = uspostavljanje povjerenja i opuštene atmosfere). Osnaživanje je pri tome primarno, kako roditelji ne bi rješavali zadatke UMJESTO djeteta, već zajedno s njim.
- i.) Osim videopozivom, upute su dobivali i na e-adrese. Na ovaj način, putem e-pošte, poslane su im i sasvim praktične upute o učenju. Osim navedenog, poticala sam ih na aktivno provođenje slobodnog vremena i obavljanje svakodnevnih obaveza.
- j.) Aktivno uključivanje djetetovih želja: učenik sam bira tijekom susreta (hoće li najprije izdvojiti vrijeme za neku igru, razgovor, a zatim učenje određenog nastavnog sadržaja). Birao je i vrijeme kada će raditi, sam tražio materijal, zapisivao što slijedi itd. Aktivno je planirao svoje vrijeme tijekom cijelog procesa.

5. Plodovi rada i uloženog truda

Rezultat je bio vidljiv od prvog dana. Učenik je redovito rješavao sve zadatke i pravodobno ih predavao. Povećala mu se produktivnost. Bio je zadovoljan jer je imao jasan raspored dnevnih aktivnosti i rutinu obavljanja domaćih zadaća. Imao je podršku, zadovoljne roditelje i više vremena za izvanškolske aktivnosti. S radošću na licu svako je jutro sjedao za računalo i pored sebe imao pripremljene bilježnice za rad. Zajedno smo pregledali upute za rad tog dana, a dodatno objašnjenje poslala sam mu na e-adresu. Neformalno smo popričali, pokazali jedno drugom domaće životinje, okruženje. Povjerenje je ojačano i to je bila osnova za dobru suradnju. Učenik je stekao i vrlo važne vještine za izražavanje samostalnosti. Dobio je osjećaj da nikad nije sam, da je sposoban te da može postići učinkovitost čak i u različitim okolnostima. Spoznao je da se stalno moramo prilagođavati situacijama i da obrazovanje na daljinu može biti zabavno te učinkovito. Razvijao je socijalne vještine (kontakt očima, slušanje) i vještine integracije odnosno uključivanja. Morao je spoznati kako može izraziti svoje želje i potrebe, što je od temeljne važnosti za život u društvu.

Osim prilagodbi, istakla bih tri bitna elementa za postizanje takvog rezultata:

- Dosljedna provedba prilagodbi za učenika!
- Važnost uključivanja roditelja - prebacivanje obveza odnosno briga s roditelja na samog učenika - odgovornost i poticanje postavljanja ograničenja pri pristupu tehnologiji. Također je potrebno ojačati važnost realnih očekivanja i tolerancije na pogreške.
- Tekuća, neprekidna suradnja s razrednicom. Na ovaj način pratila sam napredak učenika (pozivi, poruke), koji je tako dobio povratnu informaciju odnosno saznanje da su učitelji povezani i informirani.

6. Zaključak

Kada je riječ o nižem obrazovnom standardu, školovanje na daljinu predstavlja veliki izazov. Osim slabijih sposobnosti učenika, motivacija za ono malo školskog rada koji treba obaviti također je vrlo niska. Pritom je potrebno paziti da ih videopozivima ne privučemo natrag pred ekrane računala, jer se cijelo vrijeme trudimo odviknuti ih od prekomjernog boravka pred zaslonima. Prije toga potrebno je svima omogućiti IKT i osnovno računalno opismenjavanje odnosno digitalnu pismenost. Sve to predstavlja izazov budućnosti! Učitelji koji pružaju dodatnu pomoć učenicima moraju biti vrlo vješti i obazrivi kako ne bi prešli granicu. Jednu krajnost predstavlja opcija da smo učenicima i roditeljima dostupni 24 sata dnevno, a druga se odnosi na posljedicu da učenicima nesvjesno predstavljamo dodatno opterećenje (učenik se nakon ZOOM susreta za MAT »mora« sastati i s nama). Snalaženje i upravljanje svim ovim koracima procesa podučavanja bit će za mene veliki izazov čak i u budućnosti!